

О.Рубльов дали розгорнуті інтерв'ю і наукові коментарі Словацькому телебаченню у зв'язку з підготовкою документальної стрічки про Українську повстанську армію та її рейди по території Словаччини.

У рамках роботи міжнародної наукової конференції «Українська повстанська армія у повоєнному розвитку Карпатського регіону» у Словаччині відбулася ще одна важлива подія, спрямована на поглиблення українсько-словацького наукового співробітництва – установче засідання Комісії істориків України та Словаччини.

Необхідність створення двосторонніх міжнародних комісій істориків обговорювалася в Україні давно, зразу ж після здобуття нашою країною незалежності. При цьому враховувалися і довголітній досвід плідного співробітництва між істориками України і зарубіжних, насамперед сусідніх, держав, і необхідність об'єднання зусиль науковців країн Центрально-Східної Європи для об'єктивного висвітлення багату в чому спільного історичного минулого народів регіону, і потреба мати власний для кожного із його народів погляд на історію сусідніх народів і т.п.

Утім, через різні причини процес створення таких комісій в Україні затягнувся – на початку 1990-х рр. була створена лише українсько-польська комісія істориків, яка успішно діє і сьогодні. Лише у 2005 р. була створена Комісія істориків України та Угорщини, у 2006 р. – Комісія істориків України і Болгарії, і, нарешті, згідно з рішенням керівництва НАН України та САН у 2008 р. була створена Комісія істориків України та Словаччини, перше організаційне засідання якої і відбулося під час міжнародної наукової конференції у Словаччині. У ньому взяли участь члени комісії – відомі словацькі історики *Мар'ян Гайдош* (голова), *Міхал Даниляк*, *Любіца Гарбульова*, *Станіслав Конечний*, *Петер Шворц*, *Міхал Шмігель* та їх українські колеги – *Степан Віднянський* (заст. голови), *Михайло Делеган*, *Олександр Лисенко* та *Олександр Рубльов* (через об'єктивні причини в засіданні не зміг узяти участь голова української частини Комісії істориків України та Словаччини, заступник директора Інституту історії України НАН України, чл.-кор. НАН України *Олександр Реснт*).

Учасники засідання обговорили основні напрями і форми розгортання діяльності Комісії істориків України та Словаччини. Зокрема, були визначені наукові проблеми, які становлять взаємний інтерес для істориків обох країн:

- результати та перспективи наукових досліджень питань української історії у Словаччині і словацької історії в Україні;
- історія, становище та перспективи розвитку української національної меншини у Словаччині та словацької в Україні, їх місце і роль у словацько-українських відносинах;
- русинська проблема та її вплив на українсько-словацькі взаємини;
- проблеми української міжвоєнної еміграції у Словаччині, словацьких і чеських «оптантів» в Україні;
- українсько-словацькі відносини: історія та сучасність;
- демократичні зміни у Словаччині та Україні на межі ХХ і ХХІ ст.: етнополітичні аспекти.

До речі, останню проблему як спільний проект між Інститутом історії України НАНУ та Інститутом суспільних наук САН включено до робочої програми співробітництва між Національною академією наук України та Словацькою академією наук на 2008–2010 рр.

Серед ефективних форм співпраці, крім проведення щорічних спільних наукових конференцій, члени Комісії дійшли згоди про необхідність підготовки та видання науково-популярних праць з історії Словаччини українською мовою і з історії України – словацькою, збірників документів з історії українсько-словацьких відносин, організацію тематичних круглих столів та семінарів у вищих навчальних закладах обох країн та ін.

Наступне засідання Комісії істориків України і Словаччини заплановано провести в Україні у першому півріччі 2009 р. на базі Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г.Сковороди.

М.В.Михайлюк (Київ)

II ВСЕУКРАЇНСЬКІ ДРАГОМАНІВСЬКІ ЧИТАННЯ МОЛОДИХ ІСТОРИКІВ

14 березня 2008 р. в Інституті історичної освіти (ІО) Національного педагогічного університету (НПУ) ім. М.Драгоманова (Київ) відбулася II всеукраїнська наукова конференція молодих учених, на якій розглядалися актуальні проблеми вітчизняної й світової історії. Її організувала кафедра джерелознавства і спеціальних історичних дисциплін за підтримки Інституту історії НАНУ. Фо-

рум зібрав широке коло молодих науковців (студентів, магістрантів, аспірантів, кандидатів наук) з усіх регіонів України.

Відкриття конференції та її пленарне засідання відбулося в актовому залі ПО НПУ. З вітальним словом до учасників форуму звернувся проректор із наукової роботи університету ім. М.Драгоманова, д-р філософ. наук, проф. *Г.І.Волинка*, котрий розповів про історію становлення НПУ, зокрема історичного факультету, що згодом став ІО; а також директор Інституту історичної освіти, д-р іст. наук, проф. *О.О.Сушко* і завідувач кафедри джерелознавства й спеціальних історичних дисциплін цього ж Інституту, д-р іст. наук, проф. *О.В.Потильчак*.

З науковими доповідями виступили провідні фахівці Інституту історії НАН України. Заступник директора інституту, чл.-кор. НАНУ, д-р іст. наук, проф. *О.П.Реєнт* зробив історичний зріз життєвого та творчого шляху відомої поетеси, публіциста, громадського діяча Лесі Українки (Лариси Косач) – племінниці М.Драгоманова. Провідний наук. співроб. відділу історії України 20–30-х рр. ХХ ст. Інституту історії НАНУ, д-р іст. наук, проф. *В.І.Марочко* озвучив проблему, що викликала у світовій суспільній думці значний ідеологічний та науковий резонанс, проаналізувавши сучасні історіографічні рефлексії в західній і вітчизняній історичній науці й дискусії довкола політико-правової оцінки голодомору 1932–1933 рр. в УСРР. Доповідач наголосив, що останній як акт геноциду проти українського народу визнали 15 країн світу, незважаючи на опір окремих із них.

Завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії НАНУ, д-р іст. наук, проф. *О.Є.Лисенко* зосередив увагу на методологічних проблемах та малодосліджених аспектах історії УРСР воєнної доби. Зокрема доповідач наголосив на потребі глибокого дослідження тем, пов'язаних з оstarбайтерами, військовополоненими, релігійним життям у роки війни, реабілітацією репресованих (як цілих народів, так й окремих осіб) в епоху сталінізму, самостійницьким рухом. *О.Лисенко* закликав аудиторію не плутати міф і реальну подію, розрізнити «правду-істину» та «правду одного факту», зважати на те, що не завжди міф є носієм негативного потенціалу, а здатен формувати й позитивний героїчний образ війни. Доповідач також зупинився на проблемах використання термінологічного апарату.

Подальша робота конференції проходила у семи секціях, на котрих обговорювалися малодосліджені сторінки минулого України в контексті світової історії, починаючи зі стародавніх часів до початку нового тисячоліття. Увагу молодих науковців було зосереджено на недостатньо висвітлених питаннях археології, медієвістики, біографістики. Потужний імпульс для подальших наукових досліджень надали ґрунтовні історіографічні та джерелознавчі розвідки учасників форуму. З кожного блоку тем, представлених на конференції, відбувся жвавий обмін думками, який часом набував ознак дискусії.

На секції «Археологія. Стародавня історія. Медієвістика. Ранній модерний час» (керівники – к.і.н., доц. *В.В.Крижанівська*, к.і.н., доц. *Р.Г.Шишкін*) розглядалися питання, пов'язані з дослідженням поховань катакомбної культури на Криворіжжі, існуванням у середньовічній Європі гендерної проблеми, вихованням дитини в добу Просвітництва. Магістрант Інституту історичної освіти НПУ ім. М.Драгоманова *О.Шапецький* проаналізував міжнародні відносини української шляхти в II половині XVI – I половині XVII ст. Аспірант Інституту сходознавства ім. А.Кримського НАНУ *Я.Пилипчук* ознайомив із маловідомими епізодами монгольського завоювання Північного Кавказу і Приазов'я впродовж 1237–1239 рр.

В роботі секції «Питання історії України та всесвітньої історії XIX – початку ХХ ст.» (керівники – к.і.н., доц. *Н.В.Руденко*, к.і.н., викладач *Р.А.Сегеда*) взяли участь 10 молодих істориків із різних куточків України. Присутні заслухали доповіді студентів історичного факультету Житомирського державного університету ім. І.Франка й Інституту історичної освіти НПУ про участь волинських селян у польському повстанні 1863–1864 рр., діяльність у той час судових органів Волинської губернії, ставлення М.Драгоманова до проблем європейського соціалізму і його роль у формуванні ідеології політичних партій Наддніпрянської України. Магістрант Інституту історичної освіти НПУ *М.Срібна* простежила еволюцію ірландського національно-визвольного руху. Аспіранти Інституту української філології НПУ ім. М.Драгоманова, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди, Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Шевченка зосередили увагу на взаємодії земських установ та державної адміністрації правобережних губерній України (*О.Огієнко*), антиукраїнських виступах *П.Струве* (*І.Демуз*) і проблемі становлення й розвитку земської медицини на Чернігівщині (*А.Католик*) тощо.

Третю секцію «Україна і світ у першій половині ХХ ст.» (керівники – к.і.н., доц. *К.П.Двірна*, асист. *О.О.Сапотницька*) було представлено 12 доповідями. Студентки історичного факультету Криворізького державного педагогічного університету зробили спробу компаративного аналізу «Статуту про державний устрій, права і вольності» УНР (28 квітня 1918) та Конституції України (28 червня 1996), а також проаналізували зовнішню політику урядів УНР, Гетьманату й Директорії. Магістран-

ти Інституту історичної освіти НПУ ім. М. Драгоманова озвучили проблему європейського економічного співробітництва у політичних дискусіях 20-х рр. ХХ ст. (*О. Мальований*), розвитку освіти в нацистській Німеччині (*Л. Пригодська*). Канд. іст. наук, доц. *К. Двірна* та аспірант *Є. Костюк* охарактеризували діяльність учительських і робітничих профспілок у період національно-визвольної боротьби й у перші роки встановлення радянської влади в Україні.

У роботі секції «Актуальні проблеми історії Другої світової війни (1939–1945)» (керівники – к.і.н., доц. *І.Г. Ветров*, к.і.н. *М.В. Михайлюк*) в основному взяли участь молоді науковці Інституту історичної освіти НПУ ім. М. Драгоманова. Студенти проаналізували використання праці німецьких та польських військовополонених у СРСР протягом 1939–1945 рр., фінансову реформу *Е. Коха* від 4 липня 1942 р. Магістрант *А. Проненко* зупинився на юридичних питаннях відповідальності військових злочинців у СРСР протягом 1941–1955 рр. Аспірантка *Н. Саєнко* виокремила особливості організаційно-кадрового забезпечення табірної системи Управління у справах військовополонених та інтернованих (УСВІ) НКВС на території УРСР восени 1939 р. Канд. іст. наук *М. Михайлюк* акцентувала увагу на вертикально-горизонтальній структурі німецького військово-поліцейського управління в окупованій Україні.

На секції «Історія постіндустріального суспільства (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)» (керівники – к.і.н., доц. *В.І. Абакумова*, к.і.н., доц. *Т.Ю. Анпілогова*) студенти Інституту історичної освіти НПУ здійснили наукову реконструкцію основних напрямів зовнішньої й внутрішньої політики Росії протягом ХХ ст., прослідкували процес запровадження євро і його наслідки. Магістранти цього ж вузу проаналізували ідею самостійності України у програмі УРСР (*В. Падалка*), особливості формування багатопартійної політичної системи в нашій державі наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. (*С. Воронов*), регіонально-економічну інтеграцію України у світове співтовариство (*Т. Хавер*) тощо. Аспірант Криворізького державного педагогічного університету *Р. Шляхтич* охарактеризував повоєнну антирелігійну політику радянської влади щодо української греко-католицької церкви. Канд. іст. наук, доцент кафедри історії України Луганського національного педагогічного університету *Т. Анпілогова* зосередила увагу на організації літнього відпочинку та оздоровлення молоді Донбасу в 60-х рр. минулого століття.

На секції «Історіографія і джерелознавство» (керівники – к.і.н., ст. викладач *М.К. Кеда*, к.і.н., викл. *І.О. Шандра*) було заслухано 12 доповідей та повідомлень. Студенти Інституту історичної освіти НПУ й історичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка представили доповіді про відображення українського козацтва у творчості письменника *П. Куліша*, українознавчі студії південно-західного відділу Російського географічного товариства, вплив західної дипломатії на трансформаційні процеси в Османській імперії, новітню історіографію історичних поглядів *В. Липинського* і конфлікт між світською та духовною владою в середньовічній Європі.

Магістранти історичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету й Інституту історичної освіти НПУ проаналізували історіографічні аспекти проблеми утворення централізованої держави у Франції (*М. Петришин*), відображення містики в середньовічних джерелах (*І. Беззубенко*) і дослідження школи «Анналів» (*К. Кривонос*). Аспіранти Луганського національного педагогічного університету та Уманського державного педагогічного університету представили дипломатичне листування Міністерства закордонних справ Австро-Угорщини як джерело дослідження історії українсько-німецьких відносин навесні 1918 р. (*У. Єловських*), а також історіографію проблеми реформування народної освіти в Україні у добу «хрущовської відлиги» (*Ж. Кукуруза*). Кандидати історичних наук доповіли про діяльність часопису гірничопромисловців Донбасу й Придніпров'я кінця ХІХ – початку ХХ ст. (*І. Шандра*) і наукову спадщину *М. Петрова* (*М. Кеда*).

На секції «Історична біографістика» (керівники – к.і.н., доц. *Г.В. Стрельський*, викл. *А.Б. Кліш*, асист. *С.М. Горобець*) досить цікавими виявилися наукові розвідки студентів Інституту української філології НПУ ім. М. Драгоманова про громадсько-політичну діяльність *В. Винниченка* у Франції та науково-організаційну роботу *А. Кримського*. Магістранти Інституту історичної освіти *В. Франчук* і *В. Ковальчук* представили доповіді про Нестора Махна й мистецький феномен кінорежисера *О. Довженка*, що працював в умовах радянського тоталітаризму. Аспірант Чернігівського державного педагогічного університету *С. Горобець* зосередив увагу на біографії сотника Чернігівського полку *І. Крашевського*.

На заключному пленарному засіданні керівники секцій підбили підсумки роботи наукового заходу, відзначивши високий рівень доповідей та повідомлень молодих учених, широкий спектр питань, винесених на розгляд конференції, бажання молоді працювати на творчій ниві. Організатори форуму висунули ідею створити спеціальний інтернет-сайт, котрий би містив інформацію про вже затверджені в Україні теми кандидатських дисертацій для орієнтації магістрантів і аспірантів у виборі актуальної тематики для своїх праць й уникнення їх дублювання. Доповіді учасників конференції заплановано опублікувати у збірнику статей університету.